

Stembrowicz, Kazimierz

"Tmutarakanskij kamen", A. A. Medyncewa, Moskwa 1979 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 71/2, 410

1980

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

A. A. Medyncewa, *Tmutarakanskij kamen*, Izdatielstwo „Nauka”, Moskwa 1979, s. 56.

W starannie wydanej książce autorka przedstawia dzieje odkrycia i badań słynnego Kamienia Tmutorokańskiego znajdującego się obecnie w Ermitażu. Wyrity na pochodzącej z czasów starożytnych marmurowej płycie napis informujący o tym, że w 1068 r. dokonano pomiaru szerokości cieśniny morskiej pomiędzy Tmutorokaniem i Kerczem stał się przedmiotem sporów w nauce. Do dzisiaj niektórzy uczeni uważają go za falsyfikat. Dyskusja trwa już blisko dwieście lat.

Autorka broni autentyczności znakomitego zabytku epigrafiki staroruskiej. W oparciu o świadectwa staroruskiej kultury piśmienniczej przeprowadziła analizę paleograficzną inskrypcji, dowodząc, że tekst wyrity jest w piśmie epigraficznym charakterystycznym dla XI—XII wieku.

Książka zaopatrzona jest w liczne fotografie, rysunki oraz bibliografię.

K. S.

Pomorze Zachodnie w żywotach Ottona, przetłumaczył, wstęp i komentarz opracował Jan Wikarjak, przedmową opatrzył Gerard Labuda, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1979, s. 195.

Kolejna pozycja z serii przekładów zabytków historiograficznych zawiera pierwszą polskojęzyczną edycję trzech żywotów biskupa bamberskiego Ottona (zm. 1139), znanego przede wszystkim ze swojej działalności misyjnej na Pomorzu Zachodnim. Są to: 1. żywot z Prüfening, najwcześniejszy (z lat 1140—1146) i najcenniejszy, prawdopodobnie pióra Wolfgera, bibliotekarza opactwa w Prüfening; 2. biografia Ottona pióra Ebona, mnicha klasztoru benedyktynów w Michelsbergu koło Bambergi, napisana na początku drugiej połowy XII w., oraz 3. dialog Herborda, również mnicha klasztoru w Michelsbergu, powstały w latach 1158—1159. Żywot z Prüfening przełożony został w całości, z dwóch pozostałych żywotów przetłumaczono — niestety — tylko wybrane fragmenty. Zarzucono tym samym zwyczaj serii publikowania tłumaczeń *in extenso*.

Pomieszczone w wydawnictwie teksty mają wiele cech wspólnych. Powstały w niewielkim odstępie czasu, ich autorzy należeli do tego samego środowiska związanego z Bambergą. Żywoty spisano tylko częściowo w oparciu o te same źródła. Dzięki temu teksty uzupełniają się wzajemnie, a czytelnik żywotów ma możliwość dokonywania ich wzajemnej kontroli. Żywoty Ottona są przy tym ciekawym pomnikiem średniowiecznej twórczości hagiograficznej i, co dla nas ma szczególne znaczenie, znakomitą źródłem do wczesnych dziejów Pomorza Zachodniego.

Tekst żywotów poprzedził Jan Wikarjak wstępem, gdzie scharakteryzował je jako źródło historyczne, omówił okoliczności i czas ich powstania, osoby autorów i źródła ich informacji, a także przekazy rękopiśmienne żywotów i ich dotychczasowe wydania. Oprawę edytorską książki wzbogaca przedmowa Gerarda Labudy. Czytelnik znajdzie tam zwięzłe przedstawienie okoliczności, w których doszło do dwukrotnej (lata 1124, 1128) misji Ottona na Pomorzu Zachodnim.

Ułatwiają lekturę żywotów obszerne objaśnienia oraz indeksy: osobowy, geograficzny i rzeczowy, a uprzyjemniają — liczne ilustracje.

M. D.